

POTENCJAŁ TURYSTYCZNY WEJHEROWA NA TLE DZIEDZICTWA PÓŁNOCNYCH KASZUB

Katarzyna Hodor

Zakład Sztuki Ogrodowej i Terenów Zielonych, Politechnika Krakowska
Department of Garden Art and Green Areas, Cracow University of Technology
ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków, e-mail: kasiahodor@interia.pl

Streszczenie. Wejherowo, miasto z wielowiekową tradycją, założone w XVII w. przez Jakuba Wejhera, posiada wiele cennych obiektów krajobrazowych. Znajduje się tu wybitna kompozycja kalwaryjska oraz park pałacowy o licznych nawarstwieniach stylowych, częściowo do dziś czytelnym. Strefa miejska, pałacowa przenika się ze strukturą i rozplanowaniem kalwarii, założonej w 1649 r. Park i pałac Przebendowskich wpisany został w Szlak Dworów i Pałaców Północnych Kaszub. Określono zasób i działania przeprowadzone dla Wejherowa, jego struktury miejskiej, założenia pałacowego, kalwarii Wejherowskiej i szlaków turystycznych.

Słowa kluczowe: Wejherowo, sacrum krajobrazowe, dziedzictwo Kaszub, szlak turystyczny

STAN BADAŃ

Rozważania dotyczą obszaru obejmującego część województwa pomorskiego, teren historycznych Kaszub z miastem Wejherowo – ostatnim na ziemiach polskich prywatnym miastem powstałym wedle renesansowych wzorów urbanistycznych. Wydaje się, iż to wyjątkowe miejsce zarówno pod względem walorów przyrodniczych, kulturowych, jak i rozplanowania urbanistycznego (z XVII w.) stanowi przykład wartościowego zespołu. Dzięki aktywnej działalności społeczności kaszubskiej (w tym Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej) od lat wydawane są liczne pozycje dotyczące historii tych ziem¹. Tematyka kalwarii i rezydencji opisana została szczegółowo przez Annę Mitkowską m.in. w pozycji pt. *Kalwaria Kaszubska i Park Przebendowskich w Wejhero-*

¹ *Historia Wejherowa*, red. J. Borzyszkowski, wyd. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo 1998; R. Kamiński, *Szlakiem dworów i pałaców Północnych Kaszub*, wyd. Starostwo Powiatowe w Wejherowie, Wejherowo 2006; P. Skurzyński, R. Kamiński, *Dziedzictwo kulturowe północnych Kaszub*, wyd. Starostwo Powiatowe w Wejherowie, Wejherowo 2008; O. G. Gdański, *Kronika Klasztoru Franciszkanów Ściślejszej Obserwacji w Wejherowie w latach 1633–1676*, wyd. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo 1996.

wie². Badania związane z miastem, a dotyczące jego założycieli prowadził Stefan Ciara, historią Pomorza i miasta Wejherowo zajmował się Gerard Labuda, Aleksander Klemp, Józef Borzyszkowski, Bogusław Breza i wielu innych.

Z inicjatywy Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku przeprowadzono zmiany dotyczące poszerzenia granic parku, dając możliwość ochrony obszerniejszego terenu³. Dzięki instytucjom kulturalnym i samorządowym równoległe trwają działania oparte na wykorzystywaniu środków finansowych dążących do podwyższenia jakości życia, jak również zachowania i ekspozycji elementów dziedzictwa kulturowego Wejherowa.

W 2012 r. prowadzone badania dotyczące zainteresowania Wejherowem, wskazywały na niewielką popularność tego miejsca⁴. Prawdopodobną jedną z przyczyn takiego stanu jest niska promocja miejsca za pomocą internetu (pomimo utworzenia stron promujących Kalwarię Wejherowską i Szlak Dworów i Pałaców Północnych Kaszub)⁵. Ważne podkreślenia jest to, iż w prezentowanych badaniach pominięto religijny ruch turystyczny (liczne pielgrzymki do kalwarii) w wyniku czego ukazany został niepełny obraz problematyki związanej z ruchem turystycznym.

CEL PRACY, OKREŚLENIE ZASOBÓW I DZIAŁAŃ

Teren Północnych Kaszub obejmuje obszar od Łeby po Gdańsk z Półwyspem Helskim i kilkoma większymi ośrodkami takimi jak: Rekowo, Reda, Rumia, Władysławowo. Wejherowo leży w województwie pomorskim, powiecie wejherowskim. Część terenów kalwarii kaszubskiej należy do Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. W *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego* Wejherowo wspomniane jest jako stolica ziemi kaszubskiej i taką rolę pełni do dnia dzisiejszego, skupiając ważne ośrodki kulturalne kaszub (m.in. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej)⁶. Rozwój turystyki obecnie opiera się coraz to intensywniej na motywacji kulturowej. Jest to jeden ze sposobów rekreacji której celem stają się obiekty turystyczne, w tym te, które stanowią pozostałości dziedzictwa regionu. Są one podstawą w kształtowaniu struktury istotnych

² Także A. Mitkowska, *Polskie Kalwarie*, Ossolineum, Warszawa 2003.

³ Wykonany na podstawie pracy A. Mitkowskiej, *Opinia dotycząca wartości historyczno-kompozycyjnych zespołu pałacowo-ogrodowego Przebendowskich (Keyserlingków) w Wejherowie...*, na zlecenie, Pomorskiego Woj. Konserwatora Zabytków w Gdańsku (maszynopis), 2010.

⁴ Badania przeprowadzone przez przedstawicieli Polskiej Izby Turystyki w czerwcu 2012 r. prezentowane na konferencji nt. *Wokół historii rodu Wejherów i ich posiadłości*, w dniach 25–26 maja 2012 r.

⁵ <http://www.kalwariawejherowska.pl>;

⁶ *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. T. 13, Warszawa, nakł. F. Sulimierskiego i W. Walewskiego, 1880–1914, t. XIII, s.193–195.

elementów przyciągających turystów⁷. Poniżej opisane walory kulturowo-krajobrazowe i ich określenie jako zasobu z ewentualnym wartościowaniem (obiektów i walorów przyrodniczych) stanowią główny temat pracy. Istotną częścią podsumowania staje się określenie sposobu promocji nowego szlaku Dworów i Pałaców Północnych Kaszub ze szczególnym uwzględnieniem miasta Wejherowo.

Struktura miejska

Miasto Wejherowo założone zostało na terenie wsi Śmiechowo w XVII w. przez Jakuba Wejhera⁸. Dokument z 28 maja 1643 r. potwierdzający powstanie jako osady (kolonii) o nazwie Wejherowska Wola podpisany został przez właściciela dóbr. Wprowadzona tu koncepcja urbanistyczna wskazuje, iż powstawała tu od początku architektura w na skalę miasta. Równoległe do podziałów własnościowych i pozyskiwania nowych mieszkańców trwało wznoszenie kościoła katolickiego i klasztoru OO Reformatorów. Prawa miejskie Wejherowo (Wola Wejherowska) otrzymało od króla Jana Kazimierza w 1650 r. wraz z licznymi przywilejami. Należy podkreślić, iż na terenie Prus Królewskich było to drugie nowo powstałe miasto od XIV w. i jedyne na obszarze Pomorza lokowane na prawie chełmińskim⁹. Do analizy układu przestrzennego miasta z czasów powstawania istotnym jest widok Wejherowa zwany „mapą Judyckiego”, wykonany około 1660 r. Ukazana tu koncepcja urbanistyczna pozostała zachowana do dnia dzisiejszego, z głównymi świątyniami, rynkiem i ulicami. Prócz widocznych na mapie kaplic kalwarii i przeliczonych przez badaczy 76 budynków mieszkalnych dostrzec można pomiędzy strefą drózek a miastem rezydencje Wejherów otoczoną ogrodami¹⁰. W poł. XVIII w. siedziba właścicieli miasta została przeniesiona na przeciwległy brzeg rzeczki Cedron (Białej) i otoczona ogrodem barokowym z elementami manieryzmu, służąc kolejno rodom Radziwiłłów, Sobieskich, Przebendowskich, Keyserlingów. Obecnie do rejestru zabytków województwa pomorskiego w Wejherowie prócz zespołu urbanistyczno-krajobrazowego Starego Miasta wpisanych jest kilkanaście kamienic, domów, kalwaria wejherowska w postaci założenia architektoniczno-krajobrazowego

⁷ M.W. Kozak, *Możliwości wykorzystania wiejskich obiektów rezydencjonalnych do rozwoju turystyki: szanse i bariery* [w:] *Eksploracja przestrzeni historycznej*, red. nauk. M. K. Leniartek, Wyd. Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” Wrocław 2008, Seria: Monografie – Prace zb. Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu, s. 91–100.

⁸ Pochodził on z Frankonii, służył wiernie królowi polskiemu Władysławowi IV, był wojewodą malborskim, senatorem, przedstawicielem zamożnej magnaterii, zmarł w 1657 r. [za:] A. Klemp, *Wejherowo w latach 1643–1772*, [w:] *Historia Wejherowa*, red. J. Borzyszkowski, wyd. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo 1998, s. 57n, 60.

⁹ Tamże, s. 59.

¹⁰ Tamże, s. 69.

z 26 kaplicami oraz dwie świątynie. Są to kościół reformatów p.w. św. Anny z 1648 r. oraz kościół parafialny p.w. św. Trójcy z połowy XVIII w.¹¹

Gmina Wejherowo przeprowadziła kilka projektów opartych na funduszach pochodzących z Unii Europejskiej¹². Między innymi pozyskano środki na cel związany z zachowaniem i udostępnieniem dziedzictwa Pomorza poprzez utworzenie Parku Kulturowego w Wejherowie. Temat projektu „Rewitalizacja Przestrzeni Publicznej Śródmieścia Wejherowa” został zrealizowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007–2013” składał się z prac wykonanych na terenie parku, budowy nowych placów zabaw oraz chodników i doposażenie w infrastrukturę związaną z siecią kanalizacyjną. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Wejherowo Śródmieście znajdują się określenia dotyczące historycznego układu przestrzennego miasta i zachowania walorów krajobrazu kulturowego¹³. Równocześnie wzdłuż rzeki Cedron, w części śródmieścia, planowane są inwestycje dotyczące stworzenia ciągu pieszego z gastronomią. W lokalnym programie rewitalizacji miasta Wejherowa 2008–2015 plany te mają dotyczyć również parku przy rezydencji Przebendowskich (Keyserlingków) tym samym wchodzić w strefę kompozycji kalwarii¹⁴.

Założenie pałacowo-ogrodowe

Park przy rezydencji jest wartościowym przykładem zieleni miejskiej ulegającej przez wieki licznym przekształceniom. Wyznaczono 5 faz przemian historyczno-kompozycyjnych dla tego zespołu¹⁵. Analizy powstania kalwarii i sposobu jej kompozycji wskazują, iż na terenie parku znajdowała się symboliczna świątynia Salomona występująca również w układzie kompozycyjnym Jerozolimy¹⁶. Park Przebendowskich (Keyserlingków) w Wejherowie należał do licznej występującej grupy ogrodów rezydencjonalnych zespolonych z kulturą i historią Polski. Jego wartość podkreślają uzyskane i zachowane efekty kompozycyjne (ryc. 1). Profesor Mitkowska w swych badaniach zwraca uwagę na unikatowość tego zespołu charakteryzującego się perfekcyjnym złożonym układem „geometryczno-swobodnym” z elementami manieryzmu, baroku, kaligrafii. Zwrócono uwagę na występujący tu czytelny przykład nawarstwień z podkreśleniem głównych stylów sztuki ogrodowej (renesansu polskiego, manieryzmu, baroku, naturalizmu).

¹¹ <http://www.nid.pl/idm,160,rejestr-zabytkow.html> [18.07.2012].

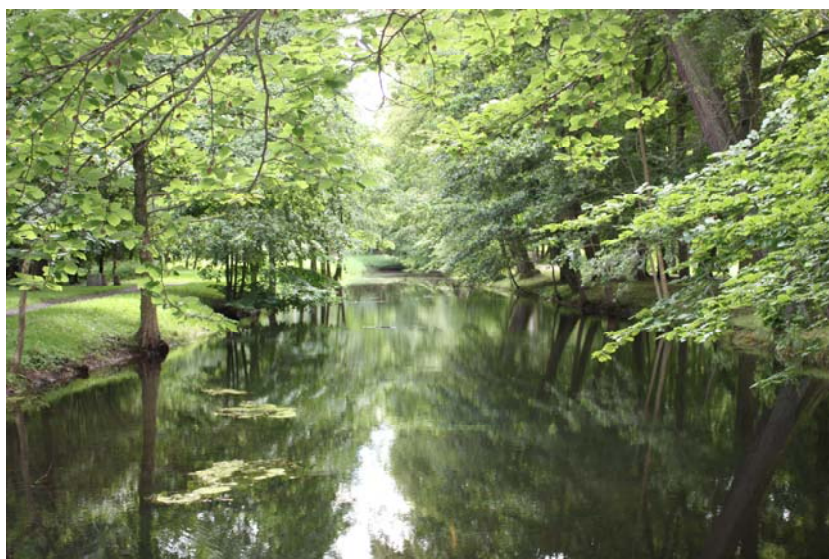
¹² <http://www.wejherowo.pl/projekty-unijne.html> [18.07.2012].

¹³ <http://planyzagospodarowania.pl/plan/pomorskie/wejherowski/wejherowo/wejherowo/205052/44> [18.07.2012].

¹⁴ Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego, rok 2012, nr 0, poz.1944, s. 44.

¹⁵ Szczegółowe opisanie faz [w:] A. Mitkowska, *Kalwaria Kaszubska i Park Przebendowskich w Wejherowie*, Kraków Lettra-Graphic 2000, s. 105–112.

¹⁶ A. Mitkowska, *Kalwaria Kaszubska i Park Przebendowskich w Wejherowie*, Lettra-Graphic, Kraków 2000, s. 53.



Ryc. 1. Pozostałość barokowych kanałów w parku przy rezydencji w Wejherowie, fot. K. Hodor

Fig. 1. Reminders of baroque canals in the park by a residence in Wejherowo, phot. K. Hodor

Jednym z podjętych inwestycji na terenie miasta był temat: „Przywrócenie walorów historyczno-przyrodniczych Parku Miejskiego w Wejherowie im. A. Majkowskiego w Wejherowie” realizowany od 2009 do 2010 r. Obecnie w Parku Miejskim im. A. Majkowskiego prowadzone z niepokojącym zapałem prace wprowadzające coraz to nowe artefakty (prace zabaw, altany-kawiarnie, pergole, rzeźby i inne). Zakusy aby dopełniać program tego miejsca spełniają się w postaci tras Nordic Walking, szlaku pieszego PTTK, ścieżek edukacyjnych, ścieżek zdrowia z urządzeniami fitness (ryc. 2). Wspomiane poszerzenie granic parku, zainicjowane przez Pomorskiego Konserwatora Zabytków, miało na celu m.in. ochronę całościowej „pozorowanej Jerozolimy wejherowskiej”, zachowanie powiązań widokowych, rozważna rewaloryzacja struktury urbanistycznej miasta zmierzająca do ekspozycji wartościowych elementów¹⁷.

Kalwaria Wejherowska

Powstała w XVII w. kalwaria zwana Wejherowską (Kaszubską) stanowi ważne miejsce przyciągające liczne grono turystów pielgrzymkowych. Pozyskane od papieża Klemensa X w 1675 r. odpusty (przedłużone wtedy na kolejne dziesięć lat) wpłynęły na intensyfikację ruchu pielgrzymkowego zarówno z oko-

¹⁷ A. Mitkowska, *Opinia dotycząca wartości historyczno-kompozycyjnych zespołu pałacowo-ogrodowego Przebendowskich (Keyserlingków) w Wejherowie...*, na zlecenie Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku (maszynopis), 2010, s. 39.

licznych terenów, jak i Gdańska, Oliwy zapoczątkowane w XVII w.¹⁸. Powstanie kalwarii podniosło rangę miasta w lokalnych uwarunkowaniach, jak również dla katolickiej kaszubskiej ludności miało znakomite znaczenie jako ośrodek integrujący kulturowo i religijnie¹⁹. Rzesze wiernych napływające rokrocznie do miasta nie są objęte statystykami związanymi z turystyką w tym regionie. Pamiętać jednak należy że tradycja pięciu odpustów przyciąga do Wejherowa tysiące wiernych na obchody²⁰. Dzięki pozyskanym środkom z zadania „Zachowanie i udostępnienie dziedzictwa Pomorza poprzez utworzenie Parku Kulturowego w Wejherowie” wykonano w 2006 r. gruntowne prace remontowe kaplic kalwaryjskich, wystrój ich wnętrza, drózek oraz iluminację całości zespołu kalwarii.



Ryc. 2. Do parku wprowadzono nowe funkcje w postaci rozbudowanych placów zabaw i pawilonu kawiarnianego przyciągające tłumy mieszkańców, fot. K. Hodor

Fig. 2. The park was improved by introducing new functions such as extensive playground areas and a café pavilion attracting crowds of inhabitants, phot. K. Hodor

W dobie globalizacji i informatyzacji ważne są zespolone działania promujące całość zespołu kalwaryjno-pałacowo-miejskiego zgodnie zresztą z pierwotną wizją założyciela miasta. Wejherowo powstało jako zespolona struktura miejska

¹⁸ *Historia Wejherowa*, red. J. Borzyszkowski, wyd. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo 1998, s. 84.

¹⁹ Tamże, s. 85.

²⁰ Wniebowstąpienia Pańskiego, Trójcy Przenajświętszej, Uzdrowienia Chorych, Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Podwyższenia Krzyża Świętego [za:] <http://www.kalwariawejherowska.pl> [17.07.2012].

z rezydencją, ogrodami oraz kalwarią opartą na szkicach Jeruzolimy Adycho-
miusza. Godnym podkreślenia jest fakt, iż w skali Polski nastąpiło w Wejhero-
wie unikatowe połączenia założenia rezydencjonalnego z kompleksem piel-
grzymkowym kalwarii kaszubskiej, zarówno w warstwie kompozycyjnej, jak
i ideowo-symbolicznej (treściowej) programu kalwaryjskiego.

Szlaki turystyczne

Na terenie północnych kaszub wytyczono liczne szlaki turystyczne i rowero-
we przebiegające przez Wejherowo lub jego okolice (szlak Wejherowski, Szlak
Puszczy Darzłubskiej, szlak „Krawędzią Kępy Puckiej”). Nowo powstały szlak
Dworów i Pałaców Północnych Kaszub powstał staraniem Stowarzyszenia Tu-
rystycznego Ziemia Wejherowska. Skupia on ponad 100 obiektów zabytkowych
w tym 14 dworów i pałaców. W większości są to zespoły rezydencjonalne peł-
niące obecnie funkcje hotelowe połączone z gastronomią. Jedynie w Wejhero-
wie rezydencje Przebendowskich (Keyserlingków) zajmuje Muzeum Piśmienn-
nictwa i Muzyki Kaszubskiej oraz w Starbieninie znajduje się Kaszubski Uni-
wersytet Ludowy. Dworom i pałacom często towarzyszą pozostałości kompo-
nowanej zieleni. Analizując inwentarz dóbr rzucewsko-wejherowskich, napotkać
można liczne opisy ogrodów przy rezydencjach z tego okresu. Kompozycje
oparte na jeszcze silnych wówczas renesansowych wzorach bazowały na kwate-
rowych bukszpanowych nasadzeniach, z dominacją ogrodów użytkowych²¹.
Zarówno w wejherowskim „ogrodzie włoskim Getzeman”, jak i włoskim ogro-
dzie przy zamku w opisach odnotować można krzewy i drzewa owocowe
w kompozycjach uzupełniane roślinnością ozdobną. Bukszpany strzyżone
w herby, brzoskwinie, figi, ozdobne altany urozmaicały omawiane ogrody.
Cześć z nich zostało szczegółowo opisane w inwentarzach i co mogłoby służyć
celom dydaktycznym jak również próbom ewentualnej rekonstrukcji.

Obecnie trwają prace nad realizacją projektu „Turystyczny szlak północnych
Kaszub budowa/przebudowa publicznej infrastruktury turystycznej – stworzenie
spójnego szlaku rowerowego na terenie gmin powiatów wejherowskiego i puc-
kiego”, który może przyczynić się do przyciągnięcia turystów z pasa przybrzeż-
nego na tereny Wejherowa.

WNIOSKI

Badany teren miasta Wejherowo, zintegrowany z dziedzictwem Kaszub wie-
lowiekową tradycją, stanowi znakomity przykład wartościowego zespołu złożo-
nego z wielu elementów, objętego intensywnymi pracami wspomagającymi
ekspozycję walorów miejsca. Pozyskiwanie licznych środków finansowych ma-

²¹ *Inwentarz dóbr rzucewsko-wejherowskich z roku 1711*, wyd. A. Groth, red. R. Kamiński, wyd.
Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo 2011, s. 12, 56.

jących na celu poprawę jakości życia jest godne zauważenia. Pojawia się jednak niebezpieczeństwo przeinwestowania zmierzającego do zatarcia głównych idei kompozycji miasta, kalwarii i rezydencji z parkiem. Z jednej strony brak zespolonych działań promocyjnych związanych zarówno z kalwarią, jak i założeniem pałacowo-parkowym (strony internetowe nie posiadają wiadomości o sobie nawzajem). Popularyzacja powinna obejmować współistniejące zasoby kulturowe i sakralne. Z drugiej strony na uwagę zasługują działania promocyjne gminy, miasta, w których w okresie letnim nieodpłatnie turystów oprowadzają przewodnicy zarówno po kalwarii, mieście pałacu i parku, jak i wewnątrz klasztoru reformatów. Ważnym byłoby wykorzystanie kapitału w postaci dziedzictwa kulturowego, zespolenie potencjału miejsca dające harmonijny znakomity przykład aktywnych działań zmierzających do promocji miejsca.

PIŚMIENNICTWO

- Borzyszkowski J., red., 1998. *Historia Wejherowa*, wyd. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo.
- Eysmontt R., 2009. *Kod genetyczny miasta. Średniowieczne miasta lokacyjne dolnego śląska na tle urbanistyki europejskiej*, wyd. VIA Nova, Wrocław.
- Inwentarz dóbr rzucewsko-wejherowskich z roku 1711*, wydał Andrzej Groth, 2011. red. R. Kamiński, wyd. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo.
- Kamiński R., 2006. *Szlakiem dworów i pałaców Północnych Kaszub*, wyd. Starostwo Powiatowe w Wejherowie, Wejherowo.
- Kozak M.W., 2008. *Możliwości wykorzystania wiejskich obiektów rezydencjonalnych do rozwoju turystyki: szanse i bariery* [w:] *Eksploracja przestrzeni historycznej*, red. nauk. M.K. Leniartek, Wyd. Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” Wrocław, Seria: Monografie – Prace zb. Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu, s. 91–100.
- Mitkowska A., 2010. *Opinia dotycząca wartości historyczno-kompozycyjnych zespołu pałacowo-ogrodowego Przebendowskich (Keyserlingów) w Wejherowie...*, na zlecenie Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku (maszynopis).
- Mitkowska A., 2000. *Kalwaria Kaszubska i Park Przebendowskich w Wejherowie*, Kraków Lettra-Graphic. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. T. 13, Warszawa, nakł. F. Sulimierskiego i W. Walewskiego, 1880–1914, tom XIII, s.193–195.
- O. Grzegorza Gdańskiego, kronika Klasztoru Franciszkanów Ściślejszej Obserwacji w Wejherowie w latach 1633–1676*, wyd. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, Wejherowo 1996;
- Skurzyński P., Kamiński R., 2008. *Dziedzictwo kulturowe północnych Kaszub*, wyd. Starostwo Powiatowe w Wejherowie, Wejherowo.
- <http://www.wejherowo.pl/projekty-unijne.html>
- http://www.pomorskie.eu/pl/kultura/zabytki/wybrane_zabytki/zielen/park_krokowa

TOURIST POTENTIAL OF WEJHEROWO AS PART
OF NORTHERN KASHUBIA HERITAGE

Abstract. Wejherowo, city with centuries-long tradition established in the 17th century by Jakub Wejher, has many valuable landscape objects. There is an exquisite calvary composition and a palace park with numerous stylistic layers, partly legible to this day. The urban zone of the palace intertwines with the structure and plan of calvary established in 1649. The 2006 park and Przebendowscy palace has been included in the Trail of Northern Kashubian Manors and Palaces. The resources and activities carried out for Wejherowo, its urban structure, palace establishment, Wejherowo calvary and tourist routes have been determined.

Key words: Wejherowo, landscape sacrum, Kashubian heritage, tourist route

Artykuł w publikacji zrealizowano w ramach projektu „Politechnika XXI wieku – Program rozwoju Politechniki Krakowskiej – najwyższej jakości dydaktyka dla przyszłych polskich inżynierów” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; umowa nr UDA-POKL.04.01.01-00-029/10-00